

فصل دوم

جغرافیای انسانی استان هرمزگان

درس ۶ تقسیمات سیاسی استان

استان هرمزگان بر اساس آخرین تقسیمات کشوری دارای ۱۳ شهرستان، ۳۴ شهر، ۸۵ دهستان، ۳۸ بخش و ۲۹۱۰ آبادی و ۱۴ جزیره است.

شکل ۱-۲ نقشه تقسیمات سیاسی استان هرمزگان به تفکیک شهرستان

برای مطالعه

جدول ۱-۲ - تقسیمات سیاسی استان هرمزگان به تفکیک شهرستان

شهرستان	مرکز شهرستان	بخش	مرکز بخش	دهستان	مرکز دهستان	شهر
ابوموسی	ابوموسی	مرکزی	ابوموسی	سیری	جزیره سیری	ابوموسی
		تنب	تنب بزرگ	تنب	جزیره تنب بزرگ	
بندرعباس	بندرعباس	مرکزی	بندرعباس	ایسین	محل نوایسین	بندرعباس
				تازیان	تازیان پایین	قلعه قاضی
				گچین	گچین بالا	
		قلعه قاضی	قلعه قاضی	قلعه قاضی	قلعه قاضی	
				سرخون	سرخون	
فین	فین	فین	فین	شمیل تخت	شمیل تخت	تخت
				فین	فین	
				گهره	قطب آباد	
خمیر	خمیر	مرکزی	خمیر	خمیر	پل شرقی	خمیر
				کهورستان	کهورستان	
رویدر	رویدر	رویدر		رویدر	رویدر	رویدر
				رودبار	رودبار	

جغرافیای انسانی استان

بستک	بستک	مرکزی	بستک	گوده	دهنگ	بستک
				ده تل	ده تل	
				فتویه	فتویه	
بندرلنگه	بندرلنگه	مرکزی	بندرلنگه	فرامرزان	کمشک	جناح
				جناح	جناح	
				هرنگ	هرنگ	
				کوخرد	کوخرد	
بندرلنگه	بندرلنگه	مرکزی	بندرلنگه	حومه	گزیر	بندرلنگه کنگ
				دژگان	دژگان	
				مغویه	بندر مغویه	
				مهران	پدل	
بندرلنگه	بندرلنگه	شیبکوه	چارک	چارک	چارک	چارک
				مقام	بندر مقام	
بندرلنگه	بندرلنگه	کیش	کیش	کیش	کیش	کیش
				لاوان	جزیره لاوان	
پارسیان	پارسیان	کوشکنار	کوشکنار	بهشت	زیارت	پارسیان
				کوشکنار	کوشکنار	
				مهرگان	به ده	
				بوچیر	بوچیر	
جاسک	بندر جاسک	مرکزی	بندر جاسک	جاسک	جاسک کهنه	بندر جاسک
				کنگان	کنگان	
				گابریک	یکدار	
				سورک	سدیج	
				پی وشک	پی وشک	

سردشت	سردشت	سردشت	سردشت	مرکزی	بشاگرد	شاگرد
	کلورجکدان	جکدان				
گوهران	گوهران	گوهران	گوهران	گوهران	گافروپارامون	
	درايسر	درايسر	پارامون			
	پارامون	پارامون				
	گافر	گافر				
حاجی آباد	دهستان بالا	دراگاه	حاجی آباد	مرکزی	حاجی آباد	حاجی آباد
	پتکوئيه	طارم		فارغان		
	شميل بالا	آشکارا				
فارغان	فارغان	فارغان	سرگز	احمدی		
	پور	کوه شاه				
سرگز	سرگز	احمدی				
دهبارز	خراجی	آب نما	دهبارز	مرکزی	رودان	رودان
	راهدار	راهدار				
	فاریاب	فاریاب				
بيکاه	بيکاه	بيکاه	بيکاه	بيکاه		
	برنطين	برنطين				
	بالاشهر	جغين شمالي	بالاشهر	جغين		
	پالور	جغين جنوبي				
زيارتعلي	زيارتعلي	رودخانه	زيارتعلي	رودخانه		
	فارياب	رودخانه بر				
	نورآباد	مسافرآباد				

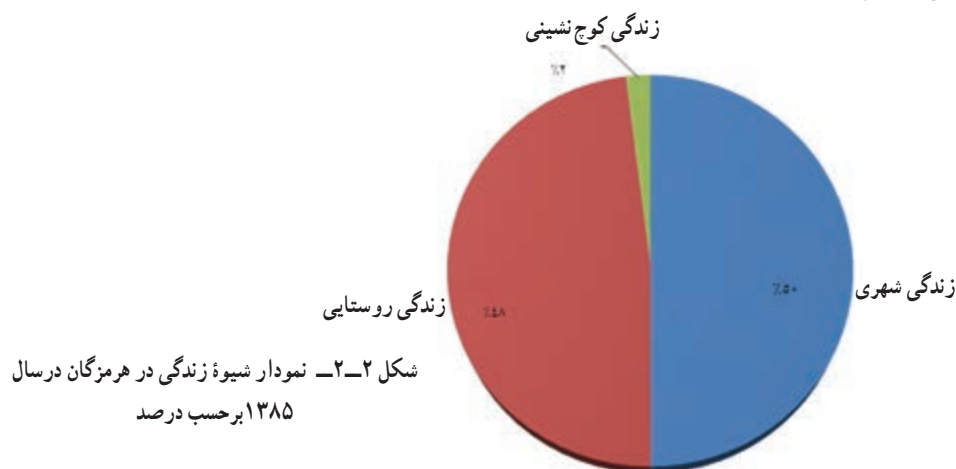
جغرافیای انسانی استان

قسم	قسم	مرکزی	قسم	حومه	درگهان	درگهان قسم
		شهاب	سوزا	رمکان	رمکان	
				دولاب	دولاب	
				سوزا	سوزا	سوزا
				صلخ	طل	
				لارک	جزیره لارک شهری	
				هنگام	هنگام جدید	
		هرمز	هرمز			هرمز
میناب	میناب	مرکزی	میناب	بندزرک	بندزرک کهنه	میناب
				تیاب	تیاب	
				حومه	حکمی	
				کریان	کریان	
				گوربند	گوربند	
		توکهور	هشتبندی	توکهور	توکهور	
				چراغ آباد	هشتبندی	
		سندرک	سندرک	بندر	بندر	
				درپهن	درپهن	
				سندرک	سندرک	سندرک
سیریک	سیریک	مرکزی	سیریک	سیریک	سیریک	سیریک کروگ
				بیابان	بیابان	
		بمانی	بمانی	بمانی	بمانی	
				شاهمردی	شاهمردی	

درس ۲ شیوه‌های زندگی در استان

دانش آموزان عزیز! آیا می‌دانید که مردم استان ما به چه شیوه‌هایی زندگی می‌کنند؟ در کشور ما ایران سه شیوه زندگی کوچ‌نشینی، روستایی و شهری وجود دارد و هر سه شیوه زندگی در استان هرمزگان دیده می‌شود که در این درس بیشتر با آن‌ها آشنا خواهید شد.

۱- زندگی کوچ‌نشینی

استان هرمزگان به دلیل داشتن آب و هوای معتدل در فصل زمستان محل مناسبی برای قشلاق کوچ‌نشینان است. در استان هرمزگان تعداد عشایر کوچنده کم است و به حدود ۱۸۰۰۰ نفر می‌رسد که به دو صورت درون کوچ (منطقه ییلاقی آن‌ها داخل استان است) و برون کوچ (منطقه ییلاقی آن‌ها خارج از استان است) زندگی می‌کنند. بزرگترین ایل استان، ایل کوهشاهی است که ییلاق و قشلاق خود را در محدوده کوهشاه احمدی می‌گذرانند و دام‌های عشایر استان‌های کرمان و فارس نیز هنگام قشلاق از مراتع استان هرمزگان استفاده می‌کنند.

شکل ۲-۳- زندگی کوچ‌نشینی

۲- زندگی روستایی

۴۸ درصد جمعیت استان در روستاها زندگی می‌کنند. بیشترین تعداد روستاهای استان در شهرستان‌های میناب، بندرعباس و حاجی‌آباد و کمترین تعداد روستاها در شهرستان‌های ابوموسی، خمیر و پارسیان قرار گرفته‌اند. روستائیان استان در بخش‌های زراعت، باغداری و دامداری فعالیت عمده‌ای دارند و فعالیت‌های جانبی آن‌ها شامل صنایع دستی، پرورش طیور و ماهیگیری است. در نواحی ساحلی نیز ماهیگیری از فعالیت‌های عمده روستائیان می‌باشد که اغلب به روش سنتی انجام می‌شود.

شکل ۲-۴- نمونه‌ای از منابع درآمد روستائیان استان

شکل روستاهای استان

به دلیل شرایط آب و هوای گرم و خشک، تنوع ناهمواری و مجاورت با دریا، روستاهای هرمزگان بیشتر به شکل‌های متمرکز و طولی دیده می‌شوند.

شکل ۲-۵- شکل روستای طولی و متمرکز

فعالیت

– روستاهای شهرستان محل زندگی شما جزء کدام یک از اشکال روستاها هستند؟ .....

بحث کنید

– روستائشینان شهرستان محل زندگی شما از چه طریقی امرار معاش می کنند؟

۳- زندگی شهری

به نظر شما شهرنشینی در استان نسبت به گذشته چه تفاوتی یافته است؟
به دو تصویر زیر که مربوط به نقطه‌ای از شهر بندرعباس است توجه کنید. چه عواملی سبب این تغییرات شده است؟

شکل ۶-۲- توسعه شهر بندرعباس (میدان ۱۷ شهریور)

شهرستان‌های استان در بخش‌های مختلف قرار دارند، در نواحی جلگه‌ای شهرستان‌های بندرعباس، بندرلنگه، خمیر و میناب، سیریک و جاسک، در نواحی کوهستانی بشاگرد، در نواحی دشتی بستک، رودان، حاجی‌آباد و پارسیان و در نواحی جزیره‌ای ابوموسی و قشم واقع شده‌اند. توسعه اقتصادی استان و به خصوص شهر بندرعباس باعث ایجاد شهرهای جدید و اقماری مانند شهر جدید علوی، شهرک توانیر، مروارید و ولی عصر شده است.

جغرافیای انسانی استان

جدول ۲-۲: جدول مقایسه جمعیت استان برحسب مناطق شهری - روستایی (طی سال های ۹۰ - ۱۳۶۵)

سال مناطق	۱۳۶۵		۱۳۷۰		۱۳۷۵		۱۳۸۵		۱۳۹۰	
	تعداد به نفر	درصد	تعداد به نفر	درصد	تعداد به نفر	درصد	تعداد به نفر	درصد	تعداد به نفر	درصد
کل استان	۷۶۲۲۰۶	۱۰۰	۹۲۴۴۳۳	۱۰۰	۱۰۶۲۱۵۵	۱۰۰	۱۴۰۳۶۷۴	۱۰۰	۱۵۷۸۱۸۲	۱۰۰
مناطق شهری	۳۰۸۱۹۹	۴۰/۴	۳۸۱۸۲۰	۴۱/۳	۴۴۳۹۷۰	۴۱/۸	۶۶۱۳۲۵	۴۷	۷۸۸۴۷۱	۵۰
مناطق روستایی	۴۵۲۰۱۹	۵۹/۳	۵۴۲۱۴۵	۵۸/۶	۶۱۳۳۲۶	۵۷/۷	۷۴۰۶۰۵	۵۳	۷۸۹۷۱۲	۴۹/۵
غیر ساکن	۱۹۸۸	۰/۳	۴۶۸	۰/۱	۴۸۵۹	۰/۵	۱۷۴۴	۰/۱۳	۱۵۶۹	۰/۰۹

فعالیت

— با توجه به جدول ۲-۲ جمعیت شهری استان از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ چند درصد افزایش داشته است؟

.....

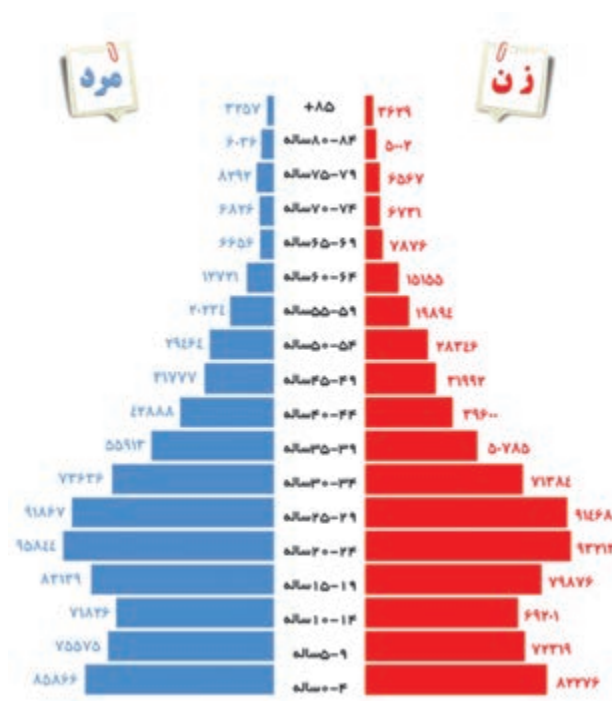
شکل ۲-۷: چشم اندازی از شهر ابوموسی، بندرعباس، میناب و قشم

درس ۸ جمعیت استان

ساختمان سنی جمعیت استان

از هرم سنی زیر چه چیزهایی استنباط می کنید؟

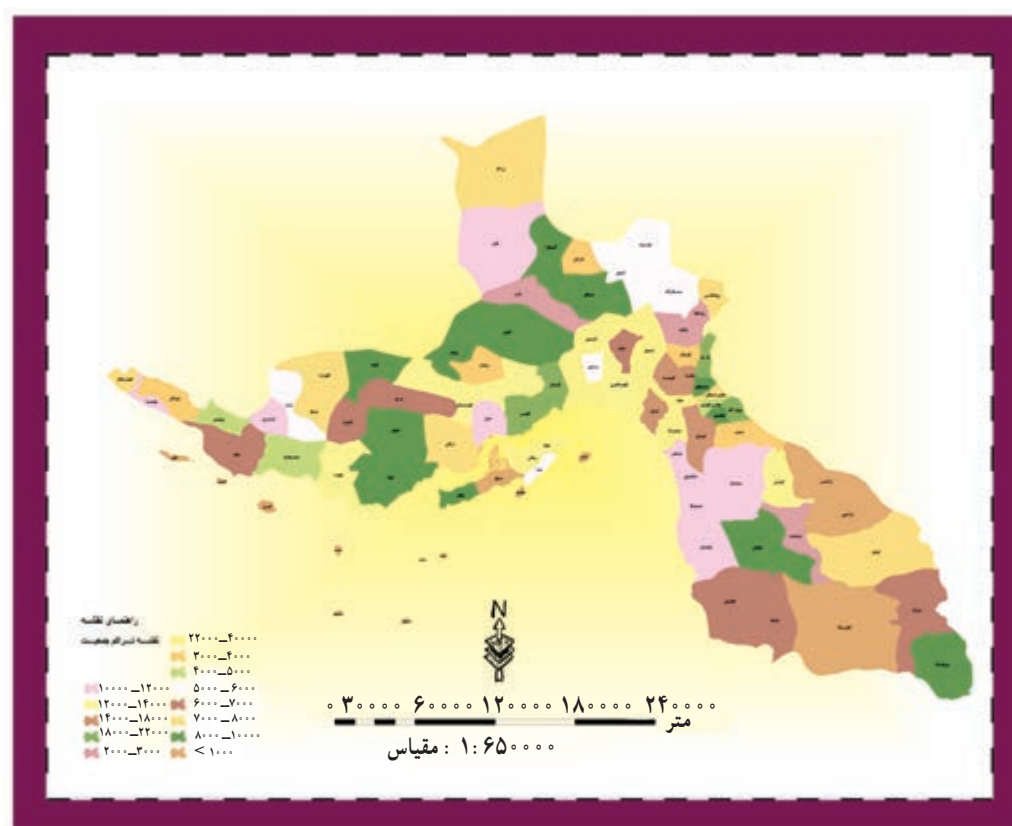

شکل ۸-۲. نمودار هرم سنی جمعیت در سال ۱۳۹۰

استان هرمزگان در سال های دهه ۱۳۶۰ با نرخ رشد جمعیت ۴ درصد جزء استان هایی است که بیشترین میزان افزایش جمعیت را داشته است اما این نرخ رشد در سال ۱۳۹۰ به ۲/۳۷ درصد رسیده است. میزان باسوادی در استان نیز در سال های اخیر افزایش چشمگیری داشته و از ۳۲ درصد در سال ۱۳۵۵ به ۸۲ درصد در سال ۱۳۸۷ رسیده است.

تراکم جمعیت استان

استان هرمزگان با تراکم ۱۹/۷۳ نفر در هر کیلومتر مربع، از استان‌های کم تراکم کشور به حساب می‌آید. جمعیت استان بیشتر در شمال شرقی و مرکزی و جزایری که به عنوان مناطق آزاد شناخته می‌شوند سکونت دارند. دلایل تراکم جمعیت در این مناطق عبارتند از: آب کافی، خاک حاصلخیز، آب و هوای مساعد، وجود مراکز اقتصادی تجاری و صنعتی و نیز مرکزیت سیاسی - اداری بندرعباس. این درحالی است که جمعیت در نواحی غربی به دلیل شرایط نامناسب طبیعی از تراکم پایینی برخوردار می‌باشد.

شکل ۹-۲- نقشه تراکم جمعیت استان هرمزگان

فعالیت

– بیشترین تراکم جمعیت در کدام شهرستان‌ها دیده می‌شود؟.....
.....

جزایر

در آب‌های نیلگون خلیج فارس پاره‌های کوچک و بزرگی از خاک وطن ما وجود دارد که به آن‌ها جزایر می‌گویند. این جزایر عبارت‌اند از: ابوموسی، تنب بزرگ، تنب کوچک، سیری، شیدور، فارور بزرگ و فارور کوچک، قشم، کیش، لارک، لاوان، هرمز، هندورابی و هنگام. این جزایر مرواریدهای غلطان و صدف‌های نایاب خلیج فارس و تکه‌هایی از پیکر ایران عزیزند که با آب‌های گرم و خروشان خلیج فارس احاطه شده‌اند و برای دسترسی به آن‌ها باید با قایق، کشتی، لنج و یا ناوچه، آب‌ها را در نوردید و بر آن‌ها پای نهاد.

اهمیت جزایر: این جزایر از نظر موقعیت نظامی، تسلط آن‌ها بر بنادر خلیج فارس و تنگه هرمز، وجود منابع پرارزش نهفته در دل آن‌ها مانند نفت و گاز و خاک سرخ بسیار مهم و با ارزشند.

مهمترین منابع در آمد جزیره نشینان: ویژگی‌های طبیعی جزایر، کمبود آب شیرین و عدم خاک حاصلخیز، نزدیکی آن‌ها به امارات متحده عربی و سهولت رفت و آمد موجب شده که شغل بیشتر جزیره نشینان خرید و فروش کالا، صیادی و دریانوردی باشد و همین عوامل باعث شده که در گذشته، گروهی از مردم این جزایر برای پیدا کردن کار مناسب و درآمد بیشتر جزیره را ترک نمایند؛ اما با اقداماتی که دولت در سال‌های اخیر انجام داده است مانند ایجاد مناطق آزاد تجاری، بازارچه‌های مرزی، دستگاه‌های آب شیرین‌کن، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، بانک‌ها و غیره، تحولی در زندگی مردم زحمت‌کش بومی پیش آمده است که چشم‌انداز روشنی را در پیش‌رو خواهند داشت.

شکل ۱۰-۲- صیادی

مهاجرت

استان هرمزگان یکی از استان‌های مهاجر پذیر کشورمان است به طوری که در فاصله سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵، ۲۳۸۰۵۳ نفر به این استان مهاجرت کرده‌اند. مقصد بیشتر این مهاجران، شهرستان‌های بندرعباس، قشم و کیش بوده است.

مهم‌ترین پیامدهای مهاجرت عبارت اند از :

- ♦ گسترش حاشیه نشینی به خصوص در بندرعباس
- ♦ ایجاد ترافیک و مشکل حمل و نقل
- ♦ ایجاد مشاغل کاذب و افزایش تعداد بیکاران

شکل ۱۱-۲- حاشیه‌نشینی در بندرعباس

فعالیت

– نمودارهای زیر عوامل دافعه و جاذبه در زمینه مهاجرت را در استان هرمزگان نشان می‌دهد. در جاهای خالی چه عواملی را شما می‌توانید اضافه کنید.

